

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ความเข้าใจในการอ่านและเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเขตอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยกิจกรรมผังความคิดกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ โดยมีสมมติฐานของการวิจัยว่า ผลสัมฤทธิ์ความเข้าใจในการอ่านและเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยกิจกรรมผังความคิด สูงกว่าการเรียนแบบปกติ ดำเนินการวิจัยโดยการทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในเขตอำเภอบางไทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 34 โรงเรียน นักเรียน 514 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตอำเภอบางไทรสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 เลือกรวม 2 ห้องเรียน จากห้องเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนใกล้เคียงกันและมีสภาพแวดล้อมไม่แตกต่างกันจับฉลากเพื่อเลือกกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยห้องเรียนแรกเป็นกลุ่มทดลอง และห้องเรียนที่สองเป็นกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมผังความคิด คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านบางพลี (บุศย์บุรณะ) ปีการศึกษา 2549 จำนวน 25 คน กลุ่มควบคุมดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบปกติ คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดไทร โสภณ (ปราสาททองโอสถสงเคราะห์ ปีการศึกษา 2549 จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยกิจกรรมผังความคิด และแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติ แบบทดสอบการอ่านจับใจความภาษาไทย แบบสอบถามวัดเจตคติต่อวิชาภาษาไทย และแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบสมมติฐานด้วยสถิติทดสอบ MANCOVA โดยใช้ความฉลาดทางอารมณ์ก่อนการทดลองเป็นตัวแปรร่วมในการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. คะแนนเฉลี่ยความเข้าใจในการอ่านหลังการทดลองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยกิจกรรมผังความคิดสูงกว่า การเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. คะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อวิชาภาษาไทยหลังการทดลอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยกิจกรรมผังความคิดกับกลุ่มที่เรียนแบบปกติไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างกลุ่มที่เรียนโดยกิจกรรมผังความคิดกับการเรียนแบบปกติ มีประเด็นที่น่าสนใจ นำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ของความเข้าใจในการอ่านหลังการทดลองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมผังความคิดสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากกิจกรรมผังความคิดเป็นผังที่แสดงความสัมพันธ์ของความคิดที่เป็น โครงสร้างในภาพรวม โดยใช้เส้น คำ เครื่องหมาย สี ภาพ แสดงความหมายและเชื่อมโยงกับความคิด ดังที่ทิสนา แจมมณี (2547 : 389) กล่าวสรุปว่า การแยกแยะข้อมูลช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โน้ตค้นได้ง่ายขึ้น การจัดโครงสร้างความรู้อย่างเป็นระบบระเบียบ จะช่วยเรียกความรู้เดิมที่อยู่ในโครงสร้างทางปัญญาออกมาใช้เชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ได้ง่ายขึ้น ผังความคิดมีลักษณะเป็นภาพซึ่งง่ายต่อการที่สมองจะจดจำมากกว่าข้อความที่ติดต่อกันยืดยาว การใช้ผังความคิด ซึ่งมีลักษณะเป็นทั้งภาพและข้อความ สามารถช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างตื่นตัว (Active learning) เป็นการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย

การจัดการเรียนการสอนด้วยกิจกรรมผังความคิดมีรูปแบบการสอนที่แตกต่างไปจากการสอนตามปกติที่ในแต่ละขั้นตอนของการสอนเพื่อความเข้าใจการอ่านนั้นมุ่งให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการคิด เกิดความคิดรวบยอดในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเรื่องราวต่าง ๆ มีความเข้าใจในเรื่องที่อ่านอย่างชัดเจน โดยที่การสอนด้วยกิจกรรมผังความคิดของการวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอน คือ การรวบรวมเนื้อหาสาระที่เริ่มจากผู้เรียนทำความเข้าใจกับเนื้อหาสาระที่อ่านและรวบรวมข้อมูล เก็บสาระสำคัญและรายละเอียดที่ได้จากการอ่านด้วยตนเอง ผู้เรียนต้องศึกษาข้อมูลจากบทอ่านแล้วใช้ทักษะการคิดแปลความหมายของคำ ตีความเนื้อหา ค้นหาสิ่งที่ผู้เขียนไม่ได้บอกไว้อย่างชัดเจน ทำความเข้าใจกับข้อความ ข้อเปรียบเทียบที่ปรากฏในเนื้อหาสาระ สรุปหาใจความหลัก ใจความรองมาเขียนเป็นผังความคิดรายบุคคล ซึ่งจะช่วยให้มองเห็นภาพรวมของความคิดในเรื่องที่กำลังคิด ช่วยสร้างความกระจำชัดของความคิด ซึ่งสอดคล้องกับมอร์ริส และเรเดียนส์ (ดวงพร นิลสศไส. 2551 : 93 ; อ้างอิงจาก Morris & Readence. 1984. **Journal of Educational Research.** p. 84) ที่กล่าวถึง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ผังความคิด ช่วยให้นักเรียนมองเห็นภาพของการอ่านได้ชัดเจนขึ้น ทำให้เข้าใจในเรื่องที่อ่านได้ง่ายขึ้น เนื่องจากนักเรียนมองเห็นความสัมพันธ์ของเรื่องที่อ่าน สรุปโยงความสัมพันธ์ จัดรวบรวมรายละเอียดต่าง ๆ เข้าเป็นกลุ่มตามหัวข้อเรื่องหรือประเภท และแยกแยะข้อความที่เกี่ยวข้องได้ โดยจะต้องอ่านอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอน และสามารถระลึกถึงสิ่งที่เรียนไปแล้วได้โดยง่าย ที่เป็นขั้นตอนที่กำหนดไว้ในการสอนเพื่อความเข้าใจในการอ่านด้วยกิจกรรมผังความคิดครั้งนี้

นอกจากนี้ การสอนโดยใช้กิจกรรมผังความคิดเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะในการคิด และช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพในการเรียนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของอัลท์ (ดวงพร นิลสดีโส. 2551 : 93 ; อ้างอิงจาก Ault. 1985. **Journal of college Science Teaching**. p. 42) ที่กล่าวถึงประโยชน์ของผังความคิดช่วยในการจับใจความสำคัญของสิ่งที่เรียน จะทำให้เข้าใจมากขึ้น เนื่องจากผังความคิดจะแสดงภาพรวมได้ชัดเจนและรวดเร็ว และเมื่อนำผังความคิดมาจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนเพื่อวัดความเข้าใจในการอ่านจะทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ดังงานวิจัยของวัฒนา วิจิตชาญ (2549 : 103) ที่เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่สอนด้วยวิธีสอนแบบเทคนิคการสร้างแผนที่ความคิดและวิธีสอนเพื่อการสื่อสาร พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบเทคนิคการสร้างแผนที่ความคิดสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนเพื่อการสื่อสาร และสอดคล้องกับดวงพร นิลสดีโส (2551 : 94) ที่วิจัยผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือร่วมกับแผนผังความคิด พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือร่วมกับแผนผังความคิดสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านแบบปกติ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปีทมน รักสนอง (2547 : 60) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้เทคนิคการจัดเนื้อหาสาระด้วยแผนภาพกับการสอนตามคู่มือครูพบว่า เจตคติต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่สอนโดยใช้เทคนิคการจัดเนื้อหาสาระด้วยแผนภาพซึ่งเป็นประเภทเดียวกับผังความคิด สูงกว่าการสอนตามคู่มือครู

2. เจตคติต่อวิชาภาษาไทยพบว่า เจตคติ ต่อวิชาภาษาไทยของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยผังความคิดไม่สูงกว่ากลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ ซึ่งไม่ไปในตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติของนักเรียนคือ ครู รวมทั้งเพื่อนในชั้นเรียนและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นครูควรสร้างเจตคติในทางบวกให้กับนักเรียนให้เห็นความสำคัญของบทเรียน ประโยชน์ที่จะได้ สอดคล้องกับศวรรณ รื่นเรียง

(2538 : 91) กล่าวว่า ในการดำเนินการสอนไม่ว่าระดับใดก็ตาม เรามีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนมีความรู้ในเนื้อหาแล้ว เรายังให้เขาปรับปรุง เปลี่ยนแปลงทัศนคติไปในทางที่เหมาะสมด้วย และ พรรณี ช. เจนจิต (ชยากร สาลีผลิน. 2549 : 92 ; อ้างอิงจาก พรรณี ช. เจนจิต. 2528. **จิตวิทยาการเรียนการสอน**. หน้า 124) กล่าวว่า การที่นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงจะมีผล ต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ปัจจัยที่จะช่วยให้เจตคติเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่ง คือ ประสบการณ์ที่น่าพึงพอใจ การที่นักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยผังความคิด และการจัดการเรียนรู้แบบปกติมีกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มในการระดมความคิด ซึ่งเป็นกิจกรรมที่นักเรียนเต็มใจปฏิบัติ ดังนั้น จึงทำให้เจตคติต่อวิชาภาษาไทยทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ พรพรรณ ศรีโปฏก (2548 : 94) ที่เปรียบเทียบความสามารถในการใช้ภาษาและเจตคติในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ 4 MAT กับกิจกรรมการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า มีเจตคติในการเรียนไม่แตกต่างกัน และอรุณี ลายเขียน (2550 : 85) ที่เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและเจตคติต่อวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ พบว่า มีเจตคติต่อวิชาภาษาไทยไม่แตกต่างกัน

การทดลองครั้งนี้ การปฏิบัติกิจกรรมผังความคิดทำให้ผู้เรียนได้แสดงออกทางความคิดร่วมกันในกลุ่ม ได้ฝึกการแสดงออกนั้นส่งผลต่อเจตคติต่อวิชาภาษาไทยมากกว่าผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ แต่ไม่แตกต่างกันทางสถิติ อาจเป็นเพราะระยะเวลาในการทดลองเพียง 20 ชั่วโมงนั้น เป็นการสั่งสมประสบการณ์ที่สั้นเกินไป ซึ่งในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดเจตคติ จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการสร้างเจตคติ และเกิดการยอมรับ ดังที่ ซูชีพ อ่อนโคกสูง (2522 : 7) ที่กล่าวว่า เจตคติจะเป็นไปตามสภาพแวดล้อมของสังคมภายใต้กระบวนการยินยอม คือ การยอมรับ

อย่างไรก็ตาม จากการสังเกตของผู้วิจัยระหว่างดำเนินการทดลอง พบว่า การที่ผู้เรียนได้ร่วมระดมความคิดในการเขียนผังความคิด การได้ร่วมแสดงความคิดเห็น การยอมรับฟังความคิดเห็นของกลุ่ม ผู้เรียนจะเรียนอย่างกระตือรือร้น ซึ่งต่างกับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติที่ปฏิบัติกิจกรรมตามใบงานด้วยตนเอง ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน แม้จะมีการช่วยเหลือ ซักถามกันบ้างในการปฏิบัติกิจกรรม ความกระตือรือร้นในขณะที่เรียนจะน้อยกว่ากลุ่มทดลอง แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนด้วยกิจกรรมผังความคิดมากกว่าการเรียนรู้อย่างปกติ

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน

ควรนำขั้นตอนการจัดกิจกรรมผังความคิดไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาอื่นที่สอน เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ระดมความคิดร่วมกัน ร่วมกันแสดงความคิดเห็น การเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้มีบทบาทต่าง ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียน เกิดความรู้ความเข้าใจและเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้สามารถอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่น

1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

ควรนำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผังความคิดไปร่วมใช้ในการพิจารณากำหนดนโยบายและวางแผนงานวิชาการ เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้สอน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรให้มีการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผังความคิด กับตัวแปรตามด้านอื่น ๆ เช่น ความรับผิดชอบ ความคงทนต่อการเรียนรู้

2.2 ควรให้มีการศึกษาเปรียบเทียบผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผังความคิดกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบอื่น เช่น การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

2.3 ควรมีการเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยผังความคิดกับผังกราฟฟิกชนิดอื่น